

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра методів соціологічних досліджень

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
“ 31 08 2021 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Математика в соціальних науках

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 05– Соціологія

спеціальність 054– Соціологія

освітня програма «Соціально-політичні та маркетингові дослідження»

вид дисципліни обов'язкова

факультет соціологічний

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету. Протокол № 10, від 30. 08. 2021 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Шкребець С.М. - старший викладач кафедри методів соціологічних досліджень

Програму схвалено на засіданні кафедри методів соціологічних досліджень
Протокол № 7 від 27. 08. 2021 р.

Завідувач кафедри

методів соціологічних досліджень

Олександр Кізілов

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми
Соціальна робота,

Гарант освітньої програми

«Соціально-політичні та
маркетингові дослідження»

Олена Мурадян

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету. Протокол № 1 від 27. 08. 2021 р.

Голова методичної комісії

Юлія Сорока

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Математика в соціальних науках» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «бакалаврів» спеціальності «Соціально-політичні та маркетингові дослідження».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни «Математика в соціальних науках» є надання студентам змоги оволодіти технікою різноманітних математичних обчислень і можливості застосування її при побудові та аналізі математичних моделей та даних, які з'являються при соціологічних опитуваннях, вивченні різноманітних сторін суспільних явищ, тощо. Також важливим є надання студентам змоги оволодіти основними термінами теорії ймовірності і математичної статистики, мати навички їх використання. Основні терміни і техніка ілюструються прикладами, багато з яких відносяться до соціальних наук.

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни «Математика в соціальних науках» є придбання студентами практичних навичок застосування математичних обчислень, вміння будувати математичні моделі та обробляти і інтерпретувати отримані дані, вміння вирішувати різноманітні задачі з ймовірнісними подіями, обробляти дані, використовуючи методи математичної статистики. Методи систематизації, використання статистичних даних для отримання науково - обґрунтованих висновків і прийняття рішень.

1.3. Кількість кредитів: - 5

1.4. Загальна кількість годин: - 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1 - й	1 - й
Семестр	
1 - й	1 - й
Лекції	
32 год.	8
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	6
Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота	
86 год.	136 год.

Індивідуальні завдання
Екзамен

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати: Основні математичні поняття: границі, похідні, визначені та невизначені інтеграли, диференційні рівняння, сфери їх застосування, їх властивості. Також основні поняття теорії ймовірності та математичної статистики: дискретні і неперервні випадкові величини, математичне очікування, дисперсія, середньоквадратичне відхилення. Різноманітні розподіли: біноміальний, нормальний та ін. Основні методи розв'язку задач з ймовірнісними подіями.

Вміти: Вирішувати завдання з застосуванням границь, похідних, визначених та невизначених інтегралів, диференційних рівнянь. Робити розрахунки, та будувати математичні моделі при аналізі соціологічних даних. Вирішувати практичні завдання з ймовірнісними подіями. Робити розрахунки, та використовувати статистичні методи при аналізі соціологічних даних.

Згідно освітньо-професійній програмі «Соціально-політичні та маркетингові дослідження», навчальна дисципліна «Математика в соціальних науках» спрямована на досягнення наступних узагальнених результатів:

ЗК 08	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 13	Базові знання в області вищої математики та уміння їх застосовувати в професійній діяльності

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Границі функції. Неперервність функції. Похідна функції. Невизначені інтеграли. Визначені інтеграли.

Тема 1. Границя послідовності. Границя функції. Односторонні границі. Основні теореми про границі.

Тема 2. Нескінченно малі і нескінченно великі функції. Перша та друга визначні (особливі) границі

Тема 3. Неперервність функції в точці, на відрізку. Точки розриву функцій. Класифікація точок розриву

Тема 4. Похідна функції. Означення і зміст. Теореми про похідні. Похідна складної функції, похідна оберненої функції. Таблиця похідних.

Тема 5. Диференціал. Похідні високих порядків.

Тема 6. Екстремуми функції, асимптоти функцій Загальне вивчення функції та схема побудови графіка функції.

Тема 7. Невизначений інтеграл. Означення. Основні властивості невизначеного інтеграла. Таблиця елементарних невизначених інтегралів. Методи інтегрування невизначених інтегралів: інтегрування по частинам, заміна змінної

Тема 8. Визначений інтеграл. Означення. Основні властивості визначеного інтеграла.. Формула Ньютона-Лейбніца. Методи інтегрування визначених інтегралів: інтегрування по частинам, заміна змінної

Розділ 2. Основи теорії ймовірності та математичної статистики .

Тема 1. Загальне поняття ймовірності. Послідовність незалежних випробувань. Умовна ймовірність. Перемноження ймовірностей

Тема 2. Повна група подій. Формула повної ймовірності. Формула Байєса.

Тема 3. Послідовність незалежних випробувань. Схема Бернуллі. Локальна теорема Лапласа. Інтегральна теорема Лапласа.

Тема 4. Дискретні випадкові величини. Математичне очікування, дисперсія середньоквадратичне відхилення. Функція розподілу дискретної випадкової величини. Генеральна та вибіркова сукупність

Тема 5. Неперервні випадкові величини. Густота розподілу ймовірності.
Закони розподілу неперервної випадкової величини

Тема 6. Математичне очікування, дисперсія середньоквадратичне відхилення неперервної випадкової величини. Функція розподілу неперервної випадкової величини.

Тема 7. Нормальний закон розподілу неперервної випадкової величини. Функція Лапласа. Її властивості.

Тема 8. Критерій Хі-квадрат. Розподіл Фішера - Снедекора

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1												
Тема 1		2	2			4	9	1	1			7
Тема 2		2	2			4	9					9
Тема 3		2	2			4	9	1				8
Тема 4		2	2			6	9					9
Тема 5		2	2			6	9	1	1			7
Тема 6		2	2			6	9					9
Тема 7		2	2			6	9	1				8
Тема 8		2	2			6	9		1			8
Разом за розділом 1	74	16	16			42	72	4	3			65
Розділ 2												
Тема 1		2	2			4	9	1	1			7
Тема 2		2	2			4	10					10
Тема 3		2	2			6	9	1				8
Тема 4		2	2			6	10					10
Тема 5		2	2			6	10	1	1			8
Тема 6		2	2			6	10					10
Тема 7		2	2			6	10	1	1			8
Тема 8		2	2			6	10					10
Разом за розділом 2	76	16	16			44	78	4	3			71
Усього годин	150	32	32			86	150	8	6			136

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Границя послідовності. Границя функції. Односторонні границі. Основні теореми про границі.	2	1
2	Нескінченно малі і нескінченно великі функції. Перша та друга визначні (особливі) границі	2	
3	Неперервність функції в точці, на відрізку. Точки розриву функцій. Класифікація точок розриву	2	
4	Похідна функції. Означення і зміст. Теореми про похідні. Похідна складної функції, похідна оберненої функції. Таблиця похідних.	2	
5	Диференціал. Похідні високих порядків.	2	1
6	Екстремуми функції, асимптоти функцій Загальне вивчення функції та схема побудови графіка функції.	2	
7	Невизначений інтеграл. Означення. Основні властивості невизначеного інтеграла. Таблиця елементарних невизначених інтегралів. Методи інтегрування невизначених інтегралів: інтегрування по частинам, заміна змінної	2	
8	Визначений інтеграл. Означення. Основні властивості визначеного інтеграла. Формула Ньютона-Лейбніца. Методи інтегрування визначених інтегралів: інтегрування по частинам, заміна змінної	2	1
9	Загальне поняття ймовірності. Послідовність незалежних випробувань. Умовна ймовірність. Перемноження ймовірностей	2	1
10	Повна група подій. Формула повної ймовірності. Формула Байєса.	2	
11	Послідовність незалежних випробувань. Схема Бернуллі. Локальна теорема Лапласа. Інтегральна теорема Лапласа.	2	
12	Дискретні випадкові величини. Математичне очікування, дисперсія середньоквадратичне відхилення. Функція розподілу дискретної випадкової величини. Генеральна та вибіркова сукупність	2	
13	Неперервні випадкові величини. Густота розподілу ймовірності. Закони розподілу неперервної випадкової величини	2	1

14	Математичне очікування, дисперсія середньоквадратичне відхилення неперервної випадкової величини. Функція розподілу неперервної випадкової величини.	2	
15	Нормальний закон розподілу неперервної випадкової величини. Функція Лапласа. Її властивості.	2	1
16	Критерій Хі-квадрат. Розподіл Фішера - Снедекора	2	
	<i>Усього годин</i>	32	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема: Границя послідовності. Границя функції. Односторонні границі. Основні теореми про границі. Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь	4	7
2	Тема: Нескінченно малі і нескінченно великі функції. Перша та друга визначні (особливі) границі Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь	4	9
3	Тема: Неперервність функції в точці, на відрізку. Точки розриву функцій. Класифікація точок розриву Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь	4	8
4	Тема: Похідна функції. Означення і зміст. Теореми про похідні. Похідна складної функції, похідна оберненої функції. Таблиця похідних. Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь	6	9
5	Тема: Диференціал. Похідні високих порядків. Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь	6	7
6	Тема: Екстремуми функції, асимптоти функцій Загальне вивчення функції та схема побудови графіка функції. Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь	6	9
7	Тема: Невизначений інтеграл. Означення. Основні властивості невизначеного інтеграла.	6	8

	<p>Таблиця елементарних невизначених інтегралів. Методи інтегрування невизначених інтегралів: інтегрування по частинам, заміна змінної</p> <p>Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь</p>		
8	<p>Тема: Визначений інтеграл. Означення. Основні властивості визначеного інтеграла.. Формула Ньютона-Лейбніца. Методи інтегрування визначених інтегралів: інтегрування по частинам, заміна змінної</p> <p>Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь</p>	6	8
9	<p>Тема: Загальне поняття ймовірності. Послідовність незалежних випробувань. Умовна ймовірність. Перемноження ймовірностей</p> <p>Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь</p>	4	7
10	<p>Тема: Повна група подій. Формула повної ймовірності. Формула Байєса.</p> <p>Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь</p>	4	10
11	<p>Тема: Послідовність незалежних випробувань. Схема Бернуллі. Локальна теорема Лапласа. Інтегральна теорема Лапласа.</p> <p>Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь</p>	6	8
12	<p>Тема: Дискретні випадкові величини. Математичне очікування, дисперсія середньоквадратичне відхилення. Функція розподілу дискретної випадкової величини. Генеральна та вибіркова сукупність.</p> <p>Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь</p>	6	10
13	<p>Тема: Неперервні випадкові величини. Густота розподілу ймовірності. Закони розподілу неперервної випадкової величини</p> <p>Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь</p>	6	8
14	<p>Тема: Математичне очікування, дисперсія середньоквадратичне відхилення неперервної випадкової величини. Функція розподілу неперервної випадкової величини.</p> <p>Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь</p>	6	10
15	<p>Тема: Нормальний закон розподілу неперервної</p>	6	8

	випадкової величини. Функція Лапласа. Її властивості. Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь		
16	Тема: Критерій Хі-квадрат. Розподіл Фішера – Снедекора Завдання. Розв'язати задачі з підручника по темі, зробити обчислення. Зробити усну доповідь	6	10
	<i>Усього годин</i>	86	136

6. Методи навчання

Лекції, практичні завдання, консультації, контрольна робота, іспит.

7. Методи контролю

Участь у семінарі з вирішенням вправ, що пропонуються.

На кожному семінарському занятті студентам пропонуються вправи, які потрібно виконати. Вправи мають різну складність. В залежності від складності за розв'язок студент може отримати 2, 3 або 4 бали. За семестр – 40 балів.

Контрольні роботи проводяться двічі на протязі семестру. Кожна робота – по 10 балів.

Письмовий іспит складається з практичних завдань. Максимальна оцінка – 40 балів.

Критерії оцінювання завдання: відповідність завданню, адекватність використання понять, правильність обчислень і отримання вірної відповіді.

Здобувачі вищої освіти мають бути ознайомлені з набраними ними балами до початку екзаменаційної сесії.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																К.р.	Підсумковий семестровий контроль (іспит)	Сума
Розділ 1								Розділ 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	20	40	100
2	3	3	3	3	3	3	4	2	3	3	3	3	3	3	4			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Андрійчук Ю.В., Комарницький М.Я., Іщук Ю.Б., Вступ до дискретної математики. — Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2003.—254с
2. Афанасьєва О.М., Бродський Я.С., Павлов О.Л., Сліпенько А.К. Дидактичні матеріали з математики (навчальний посібник для студентів ВНЗ I-II р.а.) – К.: Вища школа, 2001
3. Афанасьєва О.М., Бродський Я.С., Павлов О.Л., Сліпенько А.К. Математика (підручник для студентів ВНЗ I-II р.а. технічних спеціальностей) – К.: Вища школа, 2001
4. Волощенко А.Б., Джалладова І.А. Теорія ймовірностей та математична статистика: навч. Метод. Посібник для самостійного вивчення дисципліни.: К.: КНЕУ, 2003. – 405 с.
5. Волощенко А.Б. Теорія ймовірностей та математична статистика: Навч.-метод. посібник [для самост. вивч. дисц.] / А.Б.Волощенко, І.А. Джалладова - К.: КНЕУ, 2003. - 256 с.
6. Гмурман В.Е. Руководство к решению задач по теории вероятности и математической статистике. Учеб. Пособие для студентов вузов. - 6е изд., доп. М.: «Высшая школа», 2002. – 333 с.
7. Єжов С.М. Теорія ймовірностей, математична статистика і випадкові процеси: Навчальний посібник / С.М. Єжов. - К.: ВПЦ "Київський університет", 2001. - 140 с.
8. Жалдак М.І. Збірник задач і вправ з теорії ймовірностей і математичної [для студ. ф.-м. спец. педаг. універс.] / М.І. Жалдак, Н.М. Кузьміна, Г.О. Михалін. – Полтава. «Довкілля-К», 2010. – 728 с.
9. Жалдак М.І. Теорія ймовірностей і математична статистика: підручник [для студентів фізико-математичних спеціальностей педагогічних університетів]. – Вид. 2, перероб. і доп. / М.І. Жалдак, Н.М. Кузьміна, Г.О. Михалін. – Полтава : "Довкілля-К", 2009. – 500 с.
10. Жлуктенко В.І., Наконечний С.І. Теорія ймовірностей і математична статистика: Навч.-метод. Посібник: У 2-х ч. – Ч.І. Теорія ймовірностей. – К.: КНЕУ, 2000. – 304 с.
11. Жлуктенко В.І., Наконечний С.І., Савіна С.С. Теорія ймовірностей і математична статистика: Навч.-метод. Посібник: У 2-х ч. – Ч.ІІ. Математична статистика. – К.: КНЕУ, 2001. – 336 с.
12. Кармелюк Г. І. Теорія ймовірностей та математична статистика. Посібник з розв'язування задач : Навч. посібник. -- К.: Центр учбової літератури, 2007 -- 576 с.
13. Лейфура В.М. та інші. Математика (підручник для підготовки молодших спеціалістів економічних спеціальностей) – К.: Техніка, 2003
14. М. Ядренко. Дискретна математика: Навч.-метод. посібник. – К. : ТВіМС, 2004.-244с.

Допоміжна література

1. Боднарчук Ю.В., Олійник Б.В. Основи дискретної математики: Навч. посіб. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська Академія“, 2009.

2. Кривий С.Л. Дискретна математика. Вибрані питання. Київ. Видавничий дім “Киево-Могилянська Академія“, 2007.
3. Тичинська Л. М. Теорія ймовірностей. ч. 1. Історичні екскурси та основні теоретичні відомості : навчальний посібник / Л. М. Тичинська, А. А. Черепашук. - Вінниця : ВНТУ, 2010. - 112 с.
4. Огірко О. І., Галайко Н. В. Теорія ймовірностей та математична статистика: навчальний посібник / О. І. Огірко, Н. В. Галайко. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 292 с
5. Основи теорії ймовірностей і математичної статистики : навч. посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 184 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Методичне забезпечення

Шкребець С.М. Теорія ймовірностей: Навчально-методичний посібник для студентів соціологічного факультету заочного відділення. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2008, - 32 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://sociology.kharkov.ua/index.php/ua/navchannya/elektronna-biblioteka>
2. <http://www.grandars.ru/student/statistika/vidy-statisticheskogo-nablyudeniya.html>